

336.3

U-88

Գ. Ա. ՍՏԵՊԱՆՈՎ

ԽՆԱՅՈՂ ՏՆՏԵՍ ՅԵՂԻՐ

ԳՆԻՐ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ԱՄՐԱՑՄԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ

ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԸ

ՆՐԱՆՔ ՄԵԺ ՈԳՈՒՏ ԵՆ ԲԵՐՈՒՄ

1928

ՅԵՐԵՎԱՆ

06 AUG 2013

28052

336.3 W

U-88

ՏԱՆԸ ՓՈՂ ՄԻ ՊԱՀԻ

Գյուղացին հազար տեսակ կարիքներ ունի։ Մեկ տեսար՝ հարկավոր ե խրճիթը նորոգել, կամ թե ձին փոխել, կով առնել, մեկ ել տեսար՝ հարկավոր ե սերմացան կամ քամհար մեքենա զնել, կամ թե սերմացու առնել, հարկ վճարել, անասուններն ապահովագրել և այլն։ Այնքան կարիքներ կան, վոր բոլորը դժվար ե հիշել մեկ-մեկ։ Այդ բոլորը, իհարկե, փող ե պահանջում և շատ անգամ՝ բավական մեծ գումարներ։ Բայց քիչ կը գտնվեն այնպիսի գյուղացիներ, վորոնք պետք յեղած ժամանակ կարողանան առանց այս ու այն կողմն ընկնելու հենց տեղն ու տեղը մի յերկու-յերեք հարյուր ուրլի հանեն ու զնեն սեղանի վրա։ Այդպիսի գյուղացիների թիվը շատ չե։ Մեծ մասամբ գյուղացին ստիպված ե լինում տարիններով, ինչպես ասում են, փող հետ քցել, չահանոցներով և արասանոցներով կամաց-կամաց խնայողություն անելով։ Շատ անգամ այնպես ե լինում, վոր նա ստիպված ե լինում մի վորեւէ անհրաժեշտ խոշոր բան ձեռք բերելու համար յերկար տարիների ընթացքում կոպեկ-կոպեկ

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՏԻ I ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏ. 1870 ԳՐԱՌ 577 Բ.
ՏԻՐԱԺ 6000

խնայողութիւնն անել: Որինակ. ի՞նչ տանի մի
բայլ փայտ կը ծախի, կամ մի քանի փութ
կարտոֆիլ և կամ թե ցորեն, դարի և հետո
ստացած փողից մի բան հետ կը քցի մինչև վոր
այնքան հավաքվի, վոր կարողանա իր ուզած
բանն առնել:

Այս բոլորն, իհարկե, շատ լավ ե: Ամեն
բան չափող-ձեռող և խելքը գլխին մարդ լինելն
ու իր տնտեսութիւնը լավացնելու մասին մը-
տածող լինելը այնպիսի մի բան ե, վոր ա՛մէն
գյուղացի ել պետք ե այդպէս անի: Մի բանն
ե միայն վատ և այդ ել այն ե, վոր իր բոլոր
խնայած գումարները, իր պահած ու հավա-
քած ամբողջ փողը գյուղացին հենց միշտ բե-
րում ե ու իր տանն ե պահում կամ թե չե՝ շա-
բունակ գրպանումն ե պահում: Այս հո բոլոր
բովի բանի նման չի: Հետ քցած, ազատ դու-
մարները տան մեջը պահել, կամ թե գրպանում
դրած շարունակ հետը ման ածել—ամենաանմիտ
բանն ե: Ով ե խմանում ինչեր չի կարող պատա-
հել: Տունն ե՝ մեկ ել տեսար կրակ ընկավ և վառ-
վեց գնաց և հետն ել ամբողջ գուլքը, ունեց-
վածքը—և փողն ել հետը, աչն փողը, վոր այդ-
պիսի դժվարությամբ, դառն քրտինքով հետ
ես քցել: Մենակ հո այդ չի: Կարող են և գողա-
նալ: Իսկ յեթե վերցնես ու այդ թուղթ փողերը
տանից հեռու մի տեղ փորես ու պահես, մի որ
ել մկները կարող են կրծել ու փչացնել: Դրա-
նով ել բանը չի վերջանում: Տան մեջ փող պա-
հելն անհարմար ե նաև նրանով, վոր յեթե փո-

ղը միշտ ձեռքիդ տակ յեղաւ, կարող ես մի որ
նեղն ընկած ժամանակ վերցնել ու ծախսել և
ծախսել վոչ թե այն նպատակի համար, վորի
համար հետ ես քցել, այլ բոլորովին ուրիշ:
Յեւ վերջապէս, մեղքներս ինչ թաքցնենք,
մեկ-մեկ ել մարդ ուզում ե խմել, քե՛ֆ անել:
Իսկ վոր խմելն սկսեցիր, ուրեմն ել մնաս բա-
րով ասա փողերիդ. այնպէս կը հալվեն, վոր
չես ել խմանա, թե՛ ուր գնացին, ինչ յեղան:

Բայց ամենագլխավորն այն ե, վոր քանի
այդ ազատ փողերը, այդ խնայած գումարնե-
րը տանը պահած են, թեկուզ յոթը կողպեքի
տակ,—դրանք գյուղացուն վո՛չ մի վորեւե ու
դուռ են բերում ու վո՛չ ել մի շահ:

ԱՄԵՆԱԼԱՎՆ Ե ԱՅՌ ԱԶԱՏ ՓՈՂԵՐԸ ՊԱՐՏՔՈՎ ՏԱԼ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆԸ

Յեթե ուզում ենք, վոր գյուղացու այդ
խնայած գումարները, ազատ փողերը մի վոր-
եւե ոգուտ բերեն և գյուղացին ել միշտ ապա-
հով լինի, վոր իր փողերը չեն կորչի, ապա ա-
մենալավ միջոցն ե ժամանակավորապէս այդ
փողերը պարտքով տալ պետությանը: Պետու-
թիւնը հիմա ամեն տեղ խնայողական գանձ-
արկղներ ե բաց արել: Այդ գանձարկղներում
գյուղացին վորոչ ոգուտ ստանալով, կարող ե
պահել տալ իր խնայած գումարները մինչև վոր
այդ փողերի կարիքը կը զգա:

Բացի այդ խնայողական գանձարկղներից,

պետութիւնը հիմա բաց է թողնում և այսպէս կոչված պետական փոխառութիւններ: Այդ փոխառութիւնների մասին գյուղացիներին չատերն են լսել: Շատերը նրանցից ունեն և այդ փոխառութիւնների տոմսերից (որլիգացիաներից): Քիչ չեն և այնպիսի գյուղացիները, վորոնք իրանց այդ տոմսերով մեծ գումարներ են չահել: Այնպէս վոր այդ տոմսերը գնելով նույնպէս գյուղացու համար շատ շահավետ և հարմար է պահ տալ իր խնայած գումարները: Յերբ վոր պետութիւնը փոխառութիւն է բաց թողնում, նա վերցնում է ազգաբնակչութիւնից—բանվորներից, գյուղացիներից— նրանց մոտ յեղած ազատ փողերը վորպէս պարտք, ինչպէս ասում են՝ փոխարինարար: Թե ինչու չէ պետութիւնն այսպէս անում, դրա մասին հետո կը խօսենք: Այստեղ այնքանը միայն կարող ենք ասել, վոր այն գյուղացին, վորն իր խնայողութիւնները պահում է պետական փոխառութիւնների միջոցով, յերեք չի վնասվի և կորուստ չի ունենա: Այդ գործը—շատ շահավետ գործ է: Յեւ չենք դրա համար ել հենց վոր մի ավելորդ հնգանոց կը լինի տանը, այդպիսին փոխանակ տանը պահելու առանց վոր-էն ոգտակար և շահավետ գործադրութեան, —շատ ավելի լավ կը լինի իսկույն և յետ տալ և գնել պետական փոխառութեան մեկ հատ տոմս (որլիգացիա): Որլիգացիա խոսքը ոտաբազդի խոսք է: Այդ—առանձնահատուկ մի թուղթ է, ինչպէս, որինակ. մուրհակը (վեք-

սիլ), վոր պետութիւնը տալիս է գյուղացուն կամ բանվորին՝ նրանցից փոխարինարար, պարտքով փող վերցնելիս:

Կամաց—կամաց որլիգացիաներ առնելով, գյուղացին ժամանակի բնթացքում կարող է բավական խոշոր մի գումար խնայել, վորը և կարող է ծախսել իր տնտեսութեան ամենահիմնական կարիքների վրա:

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԶԵՌՔԻՆ ՓՈՂԸ ԶԻ ԿՈՐԶԻ

Պետութեանը պարտք տված կամ թե՛ պետական փոխառութեան որլիգացիաների համար վճարած փողերը յերեք չեն կորչի: Պետութիւնն այդ փողերը կը վերագարծնի գյուղացուն իր վորոչ և ճշտվ սահմանված ժամանակին: Այդ փողերի ապահովութեան համար պետութիւնը յերաշխաւորում է խորհրդային յերկրի ամբողջ գույքով և ունեցվածքով:

Պետութեանը պարտք տված փողերը, բացի անկորուստ և անվտանգ մնալը, շատ ուրիշ ոգուաներ ել են բերում գյուղացուն: Ամենից առաջ այն, վոր այդ փողերն ինքնաբերաբար աճելու յեն, որլիգացիաները յեկամուտ են տալու, տոկոս են բերելու: Բացի դրանից, որլիգացիան կարող է խոշոր գումար չահել: Հետո. այդ որլիգացիաներով, ինչպէս փողերով, կարելի չէ վճարել և՛ գյուղատնտեսական հարկը, և՛ ապահովագրական մուծումները (վճարումները): Կան և ուրիշ ոգուաներ, բայց դրանց

մասին ավելի մանրամասնորեն մենք կը խոսենք հետո :

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԱՆԻ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՅՊ ՓՈՂԵՐԸ

Խորհրդային կառավարութիւնը մտահոգ-ված է, վոր բոլոր աշխատավորների, բանվոր-ների և գյուղացիների կյանքը քանի գնա՝ ա-վելի և ավելի բարեկարգվի: Խորհրդային կա-ռավարութիւնն աշխատում է, բավարարել ազ-գաբնակչութեան բոլոր նյութական և կուլ-տուրական պահանջները: Իսկ այդ պահանջնե-րին ավելի հաջող կերպով բավարարութիւն տալու համար նա կառուցում է նոր ֆաբրիկա-ներ և գործարաններ: Բայց պարզ է, վոր այդ նոր գործարանների և ֆաբրիկաների կառու-ցելը մեծ գումարներ է պահանջում: Կա և մի ուրիշ հանգամանք. շուկայում ապրանքների քանակութիւնն այն ժամանակ միայն կարող է աճել և ավելանալ, յերբ նոր ֆաբրիկան կամ գործարանը արդեն կառուցած կը լինեն և յերբ նրանք կը սկսեն աշխատել: Իսկ այդ գործա-րանների կառուցման համար հիմա միջոցներ են հարկավոր և շատ մեծ միջոցներ: Բացի գործարաններ չինելը, ապրանքների քանակու-թիւնն ավելացնելու համար, հարկավոր է, վոր մեր արդյունաբերութիւնը բավական չա-փով գյուղատնտեսական հում նյութեր ստա-նա: Արդյունաբերութեան աշխատանքը սերտ կերպով կապված է գյուղատնտեսութեան աշ-

խատանքներին: Վորքան ավելի կայուն և հաս-տատուն կը լինի գյուղատնտեսութիւնը, այն-քան ավելի շատ կը լինեն և գյուղատնտեսական հում նյութերը (բուրդը, բամբակը, ճակնդե-ղը, կարտոֆիլը և այլն) և ուրեմն՝ այնքան ավելի շատ ապրանքներ կարող է արտադրել մեր արդյունաբերութիւնը:

Խորհրդային կառավարութիւնը ներկայումս շատ բան է անում գյուղացու և նրա տնտեսու-թեան համար: Այսօր արդեն գյուղն սկսել է ավելի լավ ապրել, գյուղացին ավելի կուշտ է դարձել, նրա յեկամուտներն աճում են: Բայց այդ դեռ շատ քիչ է: Գյուղացիական տնտեսու-թիւնը վերջին հաշվով հետ է մնում քաղաքա-յին արդյունաբերութեան աճումից: Մինչդեռ՝ առանց գյուղացու տնտեսութեան զարգացման վոչ մի գեպքում հնարավոր չի լինի զարգացնել նաև ամբողջ Ժողովրդական տնտեսութիւնը: Այդ պատճառով էլ այժմ կառավարութիւնը շատ մեծ հոգսեր է տանում գյուղացու տնտե-սութեան և ընդհանրապէս մեր գյուղատնտեսու-թեան մասին: Մեր կառավարութիւնն այնպէս է կարծում, վոր չի կարելի ասել, թե այդքանն արդեն լավ է ու բավական է, յեթե մեր գյու-ղացին մեկ դեսյատին հողից 40-50 փութ բերք է ստանում, յերբ վոր ոտար պետութիւննե-րում նույն մեկ դեսյատինից (որավարից) ըս-տանում են մինչև 150-180 փութ հացի բերք: Ի հա՛րկէ, վոչ ոչ չի ասում, թե վոր ուղենանք մենք իսկույն և յեթ կարող ենք հասնել արտա-

սահմանի պետութիւններին: Բայց կամաց-
կամաց, աստիճանաբար, հարկավ, ե՛կ կարող
ենք հասնել և պետք է հասնենք:

Կառավարութեան առաջին հոգան ե—բարձ-
րացնել գյուղացիական դաշտերի բերրիութ-
իւնը: Դրա համար կառավարութիւնը մի
շարք միջոցներ է ձեռք առնում չորութեան ա-
ռաջն առնելու համար, տարածում է տեսակա-
վոր, լավորակ սերմացուներ և հանքային սղա-
րարտանյութեր: Խոշոր գումարներ են հատ-
կացվում Միջին Ասիայում վոստոգիչ սիւսեմ
կառուցանելու համար: Հողային մարմինները
գյուղատնտեսական մեծ ունեւթիւն են հասցը-
նում գյուղացիութեանը.— հողաշինարարու-
թիւնն են կատարում, շրջաններին ձիաներ և
յեղներ են մատակարարում և այլն: Զարգանում
է պետական ոժանգակութիւնը այլ և այլ դադ-
թականներին: Միջոցներ են ձեռք առնվում
ցանքսային տարածութիւններն բնդարձակե-
լու համար, վորպեսզի տարածվեն նաև տեխնի-
կական կուրսուրաները (կտավար, արեւածա-
ղիկը, բամբակը և այլն): Կառավարութիւնը
հոգ է տանում նաև գյուղատնտեսական մեքե-
նաների և գործիքների տարածման մասին, ա-
պառիկ և տալիս նրանց այդ մեքենաները: Հոգ
է տանում կառավարութիւնը նաև գյուղա-
ցիական անասնապահութեան մասին, գուգա-
րաններ է հիմնում և այլն: Մի խոսքով, կա-
ռավարութեան հոգսերը տարածվում են գյու-
ղացու տնտեսութեան բոլոր կողմերի վրա:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆԸ ՓՈՂ Ե ՀԱՐԿԱՎՈՐ

Այս բոլոր գործերը կատարելու համար
խորհրդային կառավարութեանը փողեր են
հարկավոր: Կառավարութիւնը փող է ստա-
նում հարկեր դանձելով ինչպես քաղաքային,
այնպես էլ գյուղական ազգաբնակչութիւնից,
յեկամուտներ ստանալով արդյունաբերութիւ-
նից, փոխադրութիւնից, (տրանսպորտ) և
այլ պետական ձեռնարկութիւններից և գույ-
քերից: Սակայն, այդ միջոցները դեռ բավա-
կան չեն: Դրա համար էլ պետութիւնը փո-
խառութիւններ է բաց թողնում: Այդ փոխա-
ռութիւններով բնակչութիւնը կամովին փող
և տալիս իր կառավարութեանն բնդհանուր
գործի հաջողութեան համար:

Խորհրդային կառավարութիւնն արդեն
բաց է թողել այդպիսի մի քանի փոխառու-
թիւն: Այդ փոխառութիւններից մի քանիսը
բաց ելին թողված գլխավորապես քաղաքային
և բանվոր ազգաբնակչութեան համար, իսկ մի
քանիսն էլ—հատկապես գյուղացիութեան հա-
մար: Գյուղացիական փոխառութիւններն այլ
և ուրիշ փոխառութիւններից տարբերվում են
նրանով, վոր այդ որլիգացիաներով կարելի չե-
վճարել գյուղատնտեսական հարկերը, ինչպես
նաև նրանով, վոր նրանց պարտատոմսերը
(ուրիշ խոսքով՝ որլիգացիաները) ավելի ե-
ժան են, քան թե մյուս փոխառութիւններինը

և այլն: Այսպիսով, բաց թողած գյուղացիական փոխառությունների թիվը հասնում է ընդամենը հինգի: Մի հինգ-վեց տարի սրանից առաջ բաց թողվեցին հացի յերկու փոխառություն, իսկ մի քանի տարի հետո՝ գյուղացիական փողային առաջին, յերկրորդ և յերրորդ չահումի փոխառությունները:

ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՄՐԱՑՄԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներկայումս կառավարությունը մի նոր փոխառություն էլ է բաց թողել—գյուղացիական տնտեսության ամրացման փոխառությունը: Այդ փոխառությունը մեծ ոգուտներ է տալիս գյուղացիությանը, այլ և՛ այնպիսի արառնություններ, վորպիսիներն անցյալ գյուղացիական փոխառությունները նրան չէին տալիս: Այս նոր փոխառությամբ հավաքված բոլոր փողերը ոգտագործվելու յեն բացառապես գյուղացիական տնտեսության ամրացման և նրա զարգացման գործի համար: Ուրիշ խոսքով և ավելի պարզ ասած՝ այդ փողերն ոգտագործվելու յեն հետևյալ գործերի համար.—

1. չորության դեմ կռիվ մղելու միջոցներ,
2. լավորակ սերմացուներ գնելու և եփանացրած գներով գյուղացիությանը ծախելու,

3. հանքային պարարտանյութեր՝ ձեռք բերելու և ինքնարժեքից ցածր գներով գյուղացիներին ծախելու,

4. գյուղատնտեսական կոոպերացիայի միջոցներն ուժեղացնելու համար, ինչ չափով, վոր այդ կոոպերացիայի նպատակն է գյուղացիներին փոխառություններ տալը,

5. գյուղատնտեսական մեքենաների մի շարք նոր գործարաններ կառուցելու վրա (Ստալինգրադի տրակտորային գործարանը, գյուղատնտեսական մեքենաների Ռոստովի գործարանը, հնձող մեքենաների Զլատոուտինսկի գործարանը և մի շարք ուրիշ գործարանները),

6. զաղթական գյուղացիներին ոգնելու հետ կապված ծախսերը հոգալու և

7. Միջին Ասիայում և Անդրկովկասում վոռուդիչ սիստեմներ կառուցանելու համար:

Ի՞նչ էք կարծում ասա՝ այս բոլոր ձեռնարկումներն ոգտակար և չահավետ չե՞ն կարող լինել մեր գյուղացիական տնտեսության համար: Անտարակույս է, վոր և՛ ոգտակար կը լինեն և չափազանց անհրաժեշտ: Հետևաբար ամեն մի գյուղացի պետք է ոգնության գա այս կարևոր գործին:

ՏԱՍ ՏՈԿՈՍԸ—ՍԵՓԱԿԱՆ ԳԱՎԱՌԱԿԻՆ

Այս բոլորից զատ՝ յուրաքանչյուր գավառակում փոխառության հախված որևէ գյուղացիա-

ներից ստացված գումարի մեկ տասերորդական մասը հատկացվելու յե տեղական կարիքներին: Ընդհանուր առմամբ ամբողջ փոխառության գումարի համեմատությամբ այդ կազմելու յե նրա մեկ տասերորդ մասը, այսինքն՝ 10 միլիոն ռուբլի: Այդ 10 միլիոնն ահա հատկացվելու յեն տեղական տնտեսական և կուլտուրական կարիքներին, ինչպես, որինակ.՝ դպրոցական, հիվանդանոցային և ճանապարհների շինարարության գործին, այլ և հացահատիկի պահեստներ շինելու և վերանորոգելու, ջրաղացներ և հացահատիկ զտելու կայաններ կառուցանելու համար, մեքենաներ ձեռք բերելու կամ՝ ագնավացեղ տնտեսներ, թռչուններ, լավորակ սերմացու առնելու, բացի այդ՝ հողի վորակը բարձրացնելու, հողաշինարարությունը (տեղական սահմաններում) կարգավորելու և հազար ու մեկ այլ աշխատանքների համար:

Ինչքան ավելի պարտատոմսեր (որևիդացիաներ) կը գնեն տվյալ գավառակի գյուղացիները, այնքան ավելի գումար կը ստանա նրանց գավառակը կամ չրջանը տեղական կարիքները հոգալու համար: Յեթե, ասենք, որինակի համար, այսինչ գավառակում կամ չրջանում մեկ հազար ռուբլու պարտատոմս կը ծախվի, ուրեմն՝ այդ գավառակը հատկապես իր տեղական կարիքների համար կը ստանա այդ գումարի տաս տոկոսը, այսինքն՝ հարյուր ռուբլի, յեթե պարտատոմսերը ծախվեցին

յերկու հազար ռուբլու չափով, ուրեմն՝ գավառակը կը ստանա յերկու հարյուր ռուբլի և այլն: Այնպես դուրս ե գալիս, վոր յուրաքանչյուր գյուղացին, պարտատոմսը գնելով, նախ և առաջ իր համար չահավետ գործ ե կատարում, յերկրորդ՝ ոգնում ե պետությանը, վոր նա ամբացնի գյուղացիական տնտեսությունը և ապա վերջապես՝ ուժեղացնում ե իր սեփական գավառակի կամ չրջանի նյութական միջոցները:

ՊԱՐՏԱՏՈՄՍՆ ԱՐԺԻ 10 Ռ., ԻՍԿ ՆՐԱ ՄԵԿ ԲԱՌՈՐԴԷ — 2 Ռ. 50 ԿՈՊ.

Նոր փոխառությունը բաց ե թողված 100 միլիոն ռուբլի ընդհանուր գումարով: Այդ գումարը բաժանված ե 40 մասի, կամ, այսպես կոչված սերիաների, այնպես վոր ամեն մեկ սերիան պարունակում ե յերկու և կես միլիոն ռուբլի գումար: Յուրաքանչյուր սերիան իր հերթին բաժանվում ե յերկու հարյուր և հիսուն հազար (250.000) պարտատոմսի, այնպես վոր ամեն մեկ պարտատոմսն արժի 10 ռուբլի ($2.500.000 : 250.000 = 10$ ռուբլի): Բայց վորպեսզի չքափոր գյուղացու համար գծվար չլինի այդ փոխառության պարտատոմսերից դնելը, տաս ռուբլիանոց պարտատոմսերի մի վորոշ մասը բաժանված ե չորս հավասար մասի: Պարտատոմսի այդպիսի մեկ քառորդը, այսինքն՝ նրա մեկ չորրորդական մասը կարելի

յե ձեռք բերել և առանձնապես, ստիպված
չլինելով անպայման մյուս յերեք քառորդն ել
գնելու: Այդպիսի մեկ քառորդ որլիգացիան
(պարտատոմսը) արժի 2 ո. 50 կոպեկ: Չեռք
բերելով լրիվ պարտատոմսի այդպիսի մեկ
քառորդը, գյուղացին կը ստանա նաև մեկ քա-
ռորդը թե՛ այն տոկոսների, վորոնք գալիս են
մեկ հատ լրիվ տասուռլիանոց պարտատոմսի
վրա, և՛ թե մեկ քառորդն այն շահումի (շա-
հած գումարի—վիզբիչի), վորն ընկնելու յե
այդ սերիայի և այդ №-ի լրիվ որլիգացիային:

Հարյուր միլիոն ուրբլու այն ընդհանուր
գումարը, վորի չափով բաց ե թողված այս
նոր փոխառությունն, այնքան ել մեծ գումար
չէ: Մեր Խորհրդային յերկրում մոտ 24 միլիոն
գյուղացիական ծուխ կա: Անպես վոր յեթե
ամեն մի ծուխը առնելու լինի հենց միմիայն
կես-կես որլիգացիա և պետությանը պարտք
տա միայն 5-ական ուրբլի, մենք լրիվ կերպով
կարող ենք գլուխ բերել մեր այդ ամբողջ
հարյուր միլիոնանոց փոխառությունը:

1927 թվի վերջերին պետությունը բաց թո-
ղեց այսպես կոչված ինդուստրացման փոխա-
ռությունը 200 միլիոն ուրբլու գումարով:
Այդ փոխառության պարտատոմսերը ծախվում
եյին գլխավորապես քաղաքներում և գործա-
րաններում: Յեվ ահա, միմիայն 2 ամսվա
ընթացքում բանվորական և քաղաքային ազ-
գաբնակչությունը այդ փոխառությամբ տվին
մեր պետությանը նույնիսկ ավելի, քան պա-

հանջում եր,—տվին 225 միլիոն ուրբլի: Գյու-
ղը նույնպես հետ չպիտի մնա: Այդ 100 միլիո-
նը նա պետք ե հավաքի, վորովհետև այդ նրա
ուժերից վեր չէ:

ԲԱՅՑ ԻՆՉ ՅԵԿԱՍՈՒՏ ԵՆ ԲԵՐՈՒՄ

ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ ՈՒՐԵՎԱՑԻԱՆԵՐԸ

Գյուղացիական տնտեսության ամրացման
փոխառության պարտատոմսերով պետությու-
նը տոկոսներ ե վճարում—մեկ ուրբլուն տա-
րեկան 6 կոպեկ: Ուրեմն մեկ լրիվ տասուռլ-
իանոց պարտատոմսը տարեկան 60 կոպեկ
շահ ե բերում, այդ պարտատոմսի մեկ քա-
ռորդ մասը—15 կոպեկ: Յերեք տարվա ընթաց-
քում ամեն մեկ տասուռլիանոց պարտատոմսը
կը տա մեկ ուրբլի 80 կոպեկ յեկամուտ և բա-
ցի այդ պարտատոմսը գնելու վրա ծախսված
գումարն ել պետությունը հետ կը տա գյու-
ղացին: Անպես վոր 3 տարուց հետո աչն գյու-
ղացին, վոր պարտատոմսը գնելիս վճարել ե
10 ուրբլի, հետ կը ստանա արդեն 11 ո. 80
կոպեկ: Տոկոսների վճարելու կարգն ել այս-
պես ե: Ամեն մի որլիգացիան (պարտատոմսը)
ունի իր հատուկ կտրոնները: Տարին մեկ ան-
գամ, փետրվարի 1-ին, գյուղացին պետք ե
կտրի կուպոններից մեկը և այդպիսին փոխա-
նակի փողով ֆինրաժնում, բանկում, փոստում
կամ հենց վորևե խնայողական գանձարկղում:
Այդ կուպոններն իրանց ուժը պահպանում են
մինչև 1941 թվի փետրվարի 1-ը: Յեթե գյու-

1003
14312

ղացին այդ ժամկետն անցկացրեց և ժամանակին իր հասանելիք տոկոսները չստացաւ, ապա հետո ել նա չի կարող փողն ստանալ:

30 ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԻՑ ՄԵԿՆ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՓՈՂ Ե ՇԱՀՈՒՄ

Բացի այդ տոկոսներէց, դյուզացին իր ունեցած պարտատոմսերով կարող ե փող չահել (վիզրիչ տանել): Գյուզացիական տնտեսութեան ամրացման փոխառութեան այդ շահումներն համար պետութեանը հատկացնում ե գյուղացուց պարտք վերցրած ամեն մի ուրու տարեկան յոթ կոպեկ: Իսկ բնդամենը 3 տարվա ընթացքում այդ շահումներին պետութեանը հատկացնում ե 21 միլիոն ուլբի: 3 տարվա ընթացքում անդի յե ունենալու 6 վիճակահանութեան (տիրաժ), այսինքն՝ տարին յերկու անգամ—հունվարին և հոկտեմբերին: Առաջին վիճակահանութեանը լինելու յե 1928 թվի հոկտեմբերին: Ամեն մի վիճակահանութեան ժամանակ յուրաքանչյուր սերիայից խաղարկութեան ե դրվելու թվով 1386 շահում*) (վիզրիչ) 87.500 ո. ընդհանուր գումարով, իսկ ամբողջ փոխառութեամբ խաղարկութեան ե դրվելու—

40 շահեաւ ամեն մեկը 1000 ո. գումարով,
200 շահեաւ ամեն մեկը 500 ո. գումարով,
12000 շահեաւ ամեն մեկը 100 ո. գումարով,
43200 շահեաւ ամեն մեկը 50 ո. գումարով,

*) Շահումն ե շահեաւ միեւնոյն իմաստը ունեն:

այսինքն՝ 55.440 շահեաւ 3.500.000 ուլբի գումարով: Իսկ յերեք տարվա ընթացքում ամբողջ փոխառութեան 6 անգամ կատարած խաղարկութեամբ շահեաւներն թիվը կը հասնի 332.640-ի՝ 21 միլիոն ընդհանուր գումարով:

Ամբողջ փոխառութեանն ունի տաա միլիոն որիկզացիա: Հետեաւար՝ ամեն մի հիսուն որիկզացիայից մեկը միջին թվով անպայման պետք ե փող չահի:

Յեթե վորեւ պարտատոմսին (որիկզացիային) շահեաւ ե բնկնում, ապա այդ պարտատոմսը մարվում ե և հետագա խաղարկութեաններին այլեա չի մասնակցում: Մարվելը, կամ թե չիջուցումն այն ե նշանակում, վոր շահեաւի գումարից գատ, պետութեանը վերադարձնում ե գյուղացուն յիովին այն գումարը, վոր նա վճարել էր պարտատոմսը գնելիս, այլե այն տոկոսները, վոր այդ վճարման ուրը նա ունի ստանալու պետութեանից: Յեվ ապա՝ խաղարկութեանից (տիրաժից)՝ մեկ ամիս հետո գումար չահած պարտատոմսն այլեա տոկոսներ չի ստանում:

ՇԱՀԵՍՏՆԵՐԻ ԽԱՂԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻՆՉՊԵՍ ՊԵՏԻ Ե ԿԱՏԱՐՎԻ

Շահեաւների (վիզրիչների) խաղարկութեանն այնպեա ե կատարվելու, վորպեազի գյուղացիներն իրենք ել հնարավորութեան

ռւնենան ստուգելու՝ ճիշտ և ուղի՞ղ ե կատար-
վում արդյոք խաղարկությունը, թե՞ վոչ:
Դյուղացիները հենց իրանք պետք ե մասնակ-
ցեն խաղարկության (այսինքն՝ տիրաժի)
հանձնաժողովի մեջ, վորն և կատարում ե այդ
խաղարկությունը: Բացի այդ, շահեստների
խաղարկությունները կատարվելու յեն վոչ թե
մեկ, այլ շատ տեղերում: Մենք արդեն ասա-
ցինք վերևում, վոր բաց թողնվող պարտա-
տոմսերի ամբողջ քանակությունը բաժանվելու
յե քառասուն մասի (սերիաների): Իսկ վորով-
հետև յուրաքանչյուր սերիան ունենալու յե իր
շահեստները, այդ պատճառով ամեն մի սե-
րիան կարելի կը լինի խաղարկության ղենել
մեկը մյուսից առանձին և այն վայրերում,
վորտեղ վոր այդ սերիան ծախված կը լինի:

Յեթե, որինակի համար, վորեւ մեկ նա-
հանգը, կամ յերկու հարակից (իրար հարեան
նահանգները) յերկու և կես միլիոն ուրբլու
արժողությամբ որլիգացիաներ (պարտատոմ-
սեր) կը գնեն, այսինքն՝ մեկ ամբողջ սերիա,
ապա՝ այդ սերիայի խաղարկությունը կը կա-
տարվի հենց այդ նահանգում կամ՝ նահանգ-
ներում: Իսկ նահանգի սահմաններում խաղար-
կությունն անպայման քաղաքումը չե, վոր
պետք ե կատարվի, այլ կարող ե տեղի ունե-
նալ մի վորեւ մեծ գյուղում: Դյուղացիներն
իրանք ել պիտի մասնակցեն խաղարկության
հանձնաժողովի մեջ և իրանք ել պետք ե խա-
ղարկությունը կատարեն:

ՇԱՀԵՍՏՆԵՐԸ ՎՈՐՏԵՂԻՑ ՊԵՏԲ Ե ՍՏԱՆԱԼ

Ինչպես փող շահած որլիգացիայի (պար-
տատոմսի) մարումը, այնպես ել շահեստի (վիգ-
րիչի) վճարումը կատարվում ե խաղարկու-
թյունից մեկ ամիս հետո: Յեթե ասենք, որի-
նակ, խաղարկությունը կատարվել ե հոկտեմ-
բերին, ապա, ուրեմն՝ շահեստ կարելի յե ստա-
նալ սկսած նույն թվի նոյեմբերի 1-ից մինչև
1941 թվականի փետրվարի 1-ը:

Մինչև 500 ուրբլու հասնող շահեստները
վճարվում են հենց տեղում՝ խնայողական
գանձարկղից, վարկային ընկերությունից,
Փին-բաժնից, պետական կամ գյուղատնտեսա-
կան բանկի վորեւ տեղական բաժանմունքից:
Իսկ 500 և ավելի ուրբլանոց շահեստները կա-
րելի յե ստանալ միմիայն Մոսկվայում՝ Պե-
տական Բանկի Վարչությունից: Բայց, ի-
հարկե, դրա համար կարիք չկա, վոր մարդն
ինքը վեր կենա և գնա Մոսկվա: Հարկավոր ե
միայն հանձնել պարտատոմսը խնայողական
գանձարկղին կամ վարկային ընկերությանը, և
նրանք արդեն ինչ վոր հարկավոր ե իրանք
կանեն, շահեստը Մոսկվայից կը պահանջեն,
կը ստանան և հետո կը հանձնեն փող շահող
գյուղացուն:

ԿԱՍ ՓՈՂ ՅԵՎ ԿԱՍ ԹԵ՝ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Յեթե փող շահող (շահեստ ձեռք բերող)
գյուղացին կամենա, կարող ե փողի փոխարեն

և մեքենա ստանալ: Իհարկե, յեթե փող լինի՝
 դնելը դժվար բան չի: Յեթե, որինակ, գյու-
 ղացին 1000 ուրլի շահեց, ապա այդ գումա-
 րով նա ձի էլ կարող է գնել, կով էլ,
 գյուղատնտեսական գործիքներ և շատ ու-
 րիշ բաներ էլ: Իսկ յեթե շահեց գեղջ-
 կուհին, ապա կարող է գնել իր համար կարի
 մեքենա: Բայց գյուղացիական տնտեսության
 ամրացման փոխառությամբ փող չահող գյու-
 ղացին (այսինքն՝ նա, վորին շահեստ է ընկել)
 ունի մի շարք այնպիսի առավելություններ և
 արտոնություններ (իրավունքներ), վորոնցից
 զուրկ են ուրիշ գնորդները: Այսպես, որինակ,
 մենք գիտենք, վոր մեղանում մեքենաներ շատ
 չկան, պահատությունը բավական մեծ է, և ա-
 մեն մի ցանկացող, յեթե նույնիսկ փող էլ ու-
 նի՝ չի կարող յերբ վոր ուզեց ձեռք բերել իր
 ուզած մեքենաներն ու գործիքները: Բայց,
 որինակ, նա, ով վոր շահեստ է տարել՝ մե-
 քենան անպայման կը ստանա: Նա կարող է
 տեղական, պետական կամ կոոպերատիվ պա-
 հեստից առանց վորեւէ հերթի գնել իր ուզած
 գյուղատնտեսական մեքենան, վորի կարիքը
 վոր զգում է, այդ թվում նաև տրակտորը, վոր-
 ի համար նա պետք է այնքան փող մտցնի,
 ինչքան վոր շահել է (թեկուզ հենց միայն 50
 ուրլի լինի նրա տարած շահեստը): Այդպի-
 սի դեպքերում գյուղացին ստանում է չքավոր
 և միջակ գյուղացիների համար որենդով սահ-
 մանված բոլոր արտոնությունները, այսինքն՝

մեքենայի դնից նրա համար պեղչ են անում,
 գինը պակասեցնում են և հնարավորություն
 են տալիս, վոր նա վորոշ ժամանակի ընթաց-
 քում մաս-մաս վճարի մեքենայի արժեքը:

ՎՈՉ ՄԻ ՀԱՐԿԻՑ ԶՊԻՏԻ ՎԱԽԵՆԱԼ

Գյուղացին լավ պետք է հիշի, վոր ինչ-
 պես նրա ունեցած որլիցացիաները (սարսա-
 տոմսերը), այնպես էլ նրանց վրա ընկած շա-
 հեստները (վիզրիչները), ինչքան էլ վոր խո-
 չոր չլինին նրանք՝ վոչ մի հարկի կամ աուքքի
 տակ չեն դրվում և նրանցից վոչ մի գանձում
 չի կատարվում: Բոլոր շահեստներն էլ առանց
 ուշացնելու և քաջքշելու, լրիվ չափով և ա-
 ռանց վորեւէ գումար պահելու տրվում են գյու-
 ղացուն:

Միևնույն ժամանակ շատ հեշտ բան է և
 իմանալը, թե արդյոք այս կամ այն պարտա-
 տոմսը խաղաղության ժամանակ մի վորեւէ
 գումար չահել է, թե չէ: Այն պարտատոմսերի
 համարները, վորոնց վրա շահեստ է ընկել, ան-
 միջապես տպագրվում են գրեթե բոլոր թեր-
 թերում (լրագրներում): Սակայն, բացի թեր-
 թերից, շահած պարտատոմսերի համարները
 միշտ կարելի չէ իմանալ նաև սեփական գյուղ-
 խորհուրդում, զավառակային գործադիր կո-
 միտեյում, փոստի բաժանմունքում, ամեն մի
 խնայողական գանձարկում, խրճիթ-ընթեր-
 ցաբանում, դրոշմարանում և վարկային ընկե-
 րության մեջ:

ԲԱՅՑ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻՐ ՊԱՐՏԲԸ ՅԵՐԲ Ե ՎՃԱՐԵԼՈՒ

Գյուղացիական տնտեսութեան ամրացման փոխառութիւնը բաց ե թողված յերեք տարի ժամանակով՝ 1928 թվի փետրվարի 1-ից մինչև 1931 թվի փետրվարի 1-ը: 1931 թվի փետրվարի 1-ից հետո պետութիւնն սկսելու յէ վերադարձնել գյուղացուն նրանից պարտք վերցրած փողերը, այսինքն՝ ուրիշ խոսքով, — պետութիւնը հետ ե գնելու գյուղացուց նրա մոտ յեղած որլիգացիաները (պարտատոմսերը), վճարելով նրան այնքան, վորքան գյուղացին եր վճարել պարտատոմսը գնելու ժամանակ — 10 ուրբլի մեկ լրիվ, ամբողջական պարտատոմսի համար ե 2 ու 50 կոպ.՝ պարտատոմսի մեկ քառորդ մասի համար:

Բայց յեթէ այնպես պատահեց, վոր գյուղացուն այդ փողը ժամանակից առաջ պետք յեղավ, նա միշտ կարող ե այդպիսի դեպքում ծախել իր պարտատոմսը մեկ ուրիշ գյուղացու ե կամ թէ՛ բանկին կամ խնայողական գանձարկղին: Այդտեղ նրան կը վճարեն կանխիկ փողով ե, ուրեմն, նա իր ուղած փողը ամեն ժամանակ կարող ե հետ ստանալ պետութիւնից առանց վորեւէ կորուստ ունենալու: Բայց մի բան ել պետք ե ասել, վոր պարտատոմսերը ժամանակից առաջ ծախելն այնքան ել ձեռնադու գործ չէ: Ահա, տեսեք, որինակ, թէ ինչպիսի մի հետաքրքիր դեպք եր նկարագրված լրագրներում մոտիկ ժամանակներս:

Գյուղացի Ալեքսանդր Դմիտրիւիչ Մակարովը, Բաբարնիցկի գյուղից, վոր գտնվում ե Ուրալիի շրջանի Տրոիցկի գավառում, գեո ես 1924 թվին, հինգ ուրբլի վճարելով, գնել եր պետական 6%-անոց առաջին փոխառութեան մեկ պարտատոմսը: Այդ պարտատոմսի համարն եր 0·574·745, սերիան — 02: Մի քանի ամիս պարտատոմսն իր գրպանում պահելուց հետո, Մակարովը նույն թվին վերցնում ե ե իր այդ պարտատոմսը ինչ վոր մի մարդու ծախում: Ծախելը, ճիշտ ե, ծախում ե, բայց ե այնպես շարունակ լրագրներում հետեւում ե, վոր տեսնի, թէ վերջն ինչ ե լինելու, այդ պարտատոմսը մի բան չահելու յէ, թէ չէ: Յեվ ասա, յերեք տարի հետո, 1927 թվի հունվարին, այդ փոխառութեան իններորդ խաղարկութեան ժամանակ, հենց ճիշտ այդ որլիգացիայի (պարտատոմսի) վրա յէ ընկնում 25·000 ուրբլու շահեստը: Հասկանում եք, ելի, Մակարովի դրութիւնը, նոր ե նա խելքի գալիս, նստում ե ու մի նամակ ե գրում Մոսկվա —

Ֆինանսների ժողովրդական կոմիտեի ատին: Թե, իբր, այսպես ու այսպես, — չե՞մ կարող արդէոք յես հիմա այդ պարտատոմսով ստանալ նրա վրա ընկած շահեստը: Վկաներ ել ունիմ, վոր այսինչ համարով պարտատոմսն իմ ձեռքին ե յեղել: Բայց Մոսկվայից պատասխան ե գալիս, վոր շահեստը կարող ե ստանալ միայն նա, ում ձեռքին վոր այդ պարտատոմսը հիմա յէ գտնվում: Ուրեմն՝ վոր ծա-

խել ես՝ զնա ու ել վոչոքի մի մեղադրի: Ո՞վ է մեղավոր, վոր շտապ-շտապ աշխատել ես պարտատոմսն, ինչպես ասում եմ, «սաղաց-նել»:

Բայց յեթե գյուղացին իր պարտատոմսը ծախել չի կամենում, նա կարող է այդպիսին դրավ դնել Պետական բանկում և կամ ինքնուրույն խնայողական գանձարկղներում և դրա դիմաց ստանալ փողային փոխառվածքուն: Յեվ, ահա, յեթե այդպես դրավ դրված պարտատոմսի վրա չահեստ ընկնի և դրավի ժամանակն ել անցած չլինի, ապա՝ այդ չահեստը կը ստանա այն գյուղացին, վորին պատկանում և դրավ դրած պարտատոմսը (որլիգացիան):

Իդեպ՝ պետք է ասել, վոր խնայողական գանձարկղները գյուղացիներից այդ պարտատոմսերն ընդունում են նաև պարզապես պահելու համար: Այդ բանը շատ հարմար և ձեռնառ յե նրանց համար, ովքեր չեն ուզում պարտատոմսերը պահել իրանց տներում, վորտեղ նրանք կարող են կորչել կամ վորտեղից կարող են և գողացվել: Յեվ այդպիսի դեպքերում, որլիգացիաները (պարտատոմսերը) պահելու համար խնայողական գանձարկղը վոչ մի կողմի վարձ չի վերցնում:

ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐՈՎ ԿԱՐԵԼԻ ՅԵ ՎՃԱՐԵԼ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐԿԸ

Գյուղացիական տնտեսության ամբողջական փոխառության պարտատոմսերի ձեռնառու լի-

նելը նաև այն է, վոր այդ պարտատոմսերով, ինչպես փողերով, 1929 թվի հուլիսի 1-ից հետո կարելի չէ վճարել գյուղատնտեսական հարկը, այլ և կատարել կոպարավոր ապահովագրության մուծումները (վճարումները):

Հարկ վճարելու և կամ ապահովագրության վճարում կատարելու համար այդ պարտատոմսերը (որլիգացիաներն) ընդունվում են պետության կողմից նրանց լիակատար արժողությամբ: Այնպես վոր՝ յեթե գյուղացին պետք է 10 ուրբի հարկ վճարի, ապա այդ հարկը վճարելու համար նա կարող է տալ մեկ հատ տասուրբլիանոց պարտատոմս:

Բայցի հարկեր կամ ապահովագրական վճարումներ կատարելը, գյուղացին կարող և մտցնել իր այդ պարտատոմսերը նաև պետական հիմնարկությունները, վորպես դրավ վարձակալության պայմաններով վերցրած հողամասերի, անտառամասերի, ջրաղացների համար և այլն:

ՎՈՐՏԵՂ ԵՆ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԸ

Գյուղացիական տնտեսության ամբողջական փոխառության պարտատոմսերը ծախվում են գյուղացու հենց ուղղակի քթի տակը. — բոլոր սպառողական կոոպերատիվներում, գյուղատնտեսական վարկային ընկերություններում, գավառակային գործադիր կոմիտեներում, գյուղխորհուրդներում, փոխադարձ ոգնության կոմիտեներում, խնայողական գանձար-

կղներում, փոստային բաժանմունքներում և այն մասնավոր անձանց մոտ, վորոնք դրա համար հատուկ լիազորություն են ստանում գաժառակային-չրջանային գործկոմի կողմից (ինչպես, որինակ. ուսուցիչները, բժիշկները, գյուղատնտեսները, խրճիթվարները և այլն) :

ԼԻՆԵՆԲ ԳԻՏԱԿԻՑ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ

Գյուղացիները դեռ ևս խոշոր խնայողություններ և խոշոր ազատ գումարներ չունեն։ Սակայն, նույնիսկ մանր ու չնչին խնայողությունները, ամբողջ մեր յերկրից հատիկ-հատիկ հավաքված մանեթանոցներն ու տասչահանոցները իրար հետ միատեղ կարող են բազմաթիվ միլիոններ դառնալ։ Յեւ այդ իսկ պատճառով մենք պէտք ե գիտակից քաղաքացիներ լինենք։ Մենք չպետք ե աշխատենք անպայման և առանց վորեւի շահավետ գործադրության մեր գրպանում պահենք ամեն մի ազատ ուրբլին, այլ պետք ե անպատճառ տանենք այդ փողերը կամ խնայողական գանձարկը և կամ թե պետք ե այդ փողերով պետական փոխառության պարտատոմսեր (որբիգացիաներ) գնենք։ Դրանով մենք շատ մեծ ոգնություն հասցրած կը լինենք մեր պետությանը։

Անցյալներում ցարական կառավարությունն ել եր փոխառություններ բաց թողնում։ Այն ժամանակ փոխառությունները թը-

վով անհամեմատ ավելի շատ եյին, քան թե հիմա -մի տասնեւչինդ, քսան անգամ ավել եյին։ Բայց այն ժամանակ փոխառությունները բոլորովին ուրիշ տեսակ եյին։ Որինակ, ամենաեթան պարտատոմսն այն ժամանակ արժեք 100 ուրբլի, իսկ ամենաթանգը—25 հազար ուրբլի։ Պարզ ե, վոր վոչ մի գյուղացի չեր կարող այն տարիներին գոնե մեկ հազար պարտատոմս ձեռք բերել։ Յեւ ի՞նչ եր դուրս գալիս։ Դուրս եր գալիս այն, վոր պարտատոմսերն առնում և նրանցից շահվում եյին միմիայն հարուստները։ Յեւ այդ բոլոր պարտատոմսերը նրանք գնում և ձեռք եյին բերում հենց այն փողերով, վոր հազար ու մեկ սուտ ու խաբեբայությամբ, գյուղացու արյունն ու քրտինքը քամելով ու շահագործելով դուրս եյին կորզում նրա և բանվորի գրպաններից։

Իսկ ի՞նչ բաների վրա յեր ծախում ցարական կառավարությունը փոխառությունների միջոցով ստացած այդ հսկայական գումարները։

Այդ բոլոր փողերի մեծագույն մասը գնաց պատերազմական ծախսերի վրա, հենց այն պատերազմների, վորոնց ժամանակ բոլորովին իզուր սպանվեցին և խեղանդամվեցին միլիոնավոր մեր բանվորներն ու գյուղացիները։

Բայց խորհրդային կառավարությունը միանգամայն այլ կերպ ե վարվում։ Բանվորներից և գյուղացիներից փոխ առած ամեն մի կոպեկը ծախսվում ե միայն և միմիայն տնտե-

սական նոր շինարարության, նոր ֆաբրիկաներ
և գործարաններ կառուցելու և մեր գյուղա-
տնտեսության զարգացման գործի վրա: Իսկ
ինչ վերաբերում է պետության այլ կարիքնե-
րին, ինչպես, որինակ, պետական վարչական
ապարատի ծախսերը, բանակ պահելը, սահ-
մանների պահպանութիւնը, դպրոցների, հի-
վանդանոցների, այլ և այլ հաստատութիւն-
ների պահպանութիւնն հետ կապված ծախսերը,
ապա այս բոլորի համար պետութիւնը ծախ-
սում է այն փողերը, վորոնք գտնւածքան են
մտնում զանազան հարկերից, տուրքերից, պե-
տական գույքերի և ձեռնարկութիւնների հա-
սույթներից և ուրիշ նմանորինակ յեկամու-
տներից:

Իսկ վորովհետեւ տնտեսական նոր շինա-
րարութիւնը, նոր ֆաբրիկաների և գործա-
րանների կառուցումը և գյուղատնտեսութիւն
զարգացումը և այլն—կատարվում է պետու-
թյան ձեռքով հոգսւո լանվորի և գյուղացու
չահերի, ապա պարզ է, վոր իրանց հերթին
բանվորն ու գյուղացին ել պիտի ոգնեն պետու-
թյանը, վորպեսզի նա կարողանա հաջողու-
թյամբ գլուխ բերել այն մեծ և համաժողովրդ-
դական գործը, վորը հանձնարարված է նրան
բանվորների և գյուղացիների կողմից:

Միայն ընդհանուր ուժերով և իրար ձուլ-
ված յեռանդով է, վոր մենք կը կարողանանք
հաջողությամբ լուծել այն բոլոր խնդիրները,

վոր դնում է իր առջև մեր պետութիւնը և այն
եւ՝ ամենակարճ ժամանակում:

Ուրեմն, համերաշխ և սերտ կերպով գոր-
ծի՝ անցնենք: Ամեն մի գյուղացի պետք է դնի
գյուղացիական տնտեսութիւն ամրացման պե-
տական շահեստի փոխառութիւն պարտա-
տոմսը:

Այդպես է պահանջում և՛ պետութիւնն շահը,
և՛ իր շահը:

ՎՈՐՈՇՈՒՄ

ԽՍՀՄ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ
ԿՈՄԻՏԵՅԻ ՅԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ՝

«ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՄՐԱՑՄԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ՇԱՀԵՍՏԻ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՑ
ԹՈՂՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»

Ուժեղացնելու համար պետութեան այն միջոցները, վորոնք ոգտագործվում են գյուղացիական տնտեսութեան ամրացման և զարգացման համար, ԽՍՀ Միութեան Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն և Ժողովրդական Կոմիտեների Խորհուրդը վորոշում են. —

1. Բաց թողնել պետական ներքին շահեստի փոխառութիւնն հետեւյալ հիմունքներով:

2. ԽՍՀ Միութեան պետական փոխառութիւնների մատչանում այլ փոխառութիւնըր տոմարագրվում և հետեւյալ անվամբ. — «Գյուղացիական տնտեսութեան ամրացման պետական ներքին շահեստի փոխառութիւն»:

3. Փոխառութիւնը բաց և թողվում հարյուր միլիոն ուրբլի գումարով, բաժանվելով 40 սերիաների՝ յուրաքանչյուր յերկու և կես միլիոն ուրբլու չափով և ներկայացնողի տասնուրբիանոց պարտատոմսերով:

4. Փոխառութեան պարտատոմսերը բաց են թողնվում ինչպես առանց բաժանվելու, այնպես եւ չորս հաւասար մասերի բաժանվելով՝ յուրաքանչյուրը յերկու ուրբլի հիսուն կոպեկի արժողութեամբ: Պարտատոմսերի առանձին մասերը համարակալվում են միեւնոյն համարով, ինքնուրույն չըջանառութեան են դրվում և իրավունք են տալիս ստանալու պարտատոմսի վրա ընկած շահեստի մեկ քառորդ մասը և տոկոսային յեկամուտի մեկ քառորդ մասը:

5. Փոխառութիւնը բաց և թողվում 3 տարի ժամանակով՝ 1928 թվի փետրվարի 1-ից մինչև 1931 թվի փետրվարի 1-ը:

6. Փոխառութեան պարտատոմսերը բաց են թողվում ԽՍՀ Միութեան Ֆինանսների Ժողովրդական կոմիտարիատի կողմից իրանց անվանական գնով: Բաց թողնելու կարգը և պայմանները սահմանվում են ԽՍՀ Միութեան Ֆինանսների Ժողովրդական կոմիտարիատի կողմից:

7. Փոխառութեան պարտատոմսերը բերում են տարեկան վեց տոկոս: Տոկոսների վճարումը կատարվում է կուպոններով յուրաքանչյուր անցած տարվա համար՝ սկսած 1929 թվի փետրվարի 1-ից:

8. Փոխառության պարտատոմսերով կա-
տարվում է չահեստի վեց խաղարկություն—
1928 թվի հոկտեմբերին, 1929 և 1930 թվական-
ների հունվարին և հոկտեմբերին և 1931 թվի
հունվարին:

Շահեստների քանակն և գումարը յուրա-
քանչյուր խաղարկության մեջ սահմանվում և
համաձայն հետևյալ աղյուսակի.—

Ըստ փոխառութ. ամեն մի սերիայի

Շահեստ. քանակը	Շահեստ. չափը	Շահեստների ընդ. գումարը
1	1.000	1.000
5	500	2.500
300	100	30.000
1.080	50	54.000
1.386	—	87.500

Ըստ փոխառութ. 40 սերիաների

Շահեստ. քանակը	Շահեստ. չափը	Շահեստների ընդ. գումարը
40	1.000	40.000
200	500	100.000
12.000	100	1.200.000
43.200	50	2.160.000
55.440	—	3.500.000

Յուրաքանչյուր տիրաժի ժամանակ խա-
ղարկության են յենթակա ամեն մի սերիայի

մեջ 1386 չահեստ՝ 87.500 ո. ընդհանուր գու-
մարով, իսկ բոլոր 40 սերիաներում 55.440 չա-
հեստ—«3.500.000 ո. ընդհանուր գումարով: Ըն-
դամենը յերեք տարվա ընթացքում չահեստնե-
րի 6 խաղարկության ժամանակ վիճակահանու-
թյան են դրվում 332.640 չահեստ՝ քսան և մեկ
միլիոն ուրբուր ընդհանուր գումարով, այս-
ինքն՝ միջին թվով փոխառության 30 պարտա-
տոմսերից մեկը չահում է:

9. Այն պարտատոմսը, վորի վրա չահեստ և
ընկել, չիջուցվում է և այլ ևս չի մասնակցում
չահեստների հետագա խաղարկություններին:
Պարտատոմսը կրողին, չահեստից դատ (հոդ.
8.), վճարվում է պարտատոմսի անվանական
արժեքը և այն տոկոսներն ըստ կուպոնի, վոր
գոյացել են մինչ այն օրը, յերբ նշանակված է
չահեստի վճարումը (հոդ. 10):

10. Շահեստների, այլ և պարտատոմսերի
անվանական արժեքի և նրանց տոկոսային յե-
կամուտի (հոդ. 9) վճարումը՝ պարտատոմ-
սերը տիրաժ անցնելու դեպքում, կատարվում
է հունվարին տիրաժն անցած պարտատոմսերի
համար փետրվարի 1-ից, և նոյեմբերի 1-ից
այն պարտատոմսերի համար, վորոնք տիրաժ
են անցել հոկտեմբերին: Նույն այդ ժամկետ-
ներին (փետրվարի և նոյեմբերի 1-ից դադա-
րում է նաև տիրաժ անցած պարտատոմսերի
տոկոսների աճումը:

11. Շահեստի խաղարկությունների կա-
տարման կարգը սահմանվում է ԽՍՀ Միու-

Թյան Ֆինանսների ժողովրդական կոմիսարիատի կողմից այնպես, սակայն, վոր չահեստի խաղարկությունները կատարվեն ըստ սերիաների և վոր խաղարկությանց վայրերը սահմանվեն համապատասխան այն չրջանների, վորտեղ ծախված են փոխառության առանձին սերիաները: Սաղարկության հանձնաժողովների մեջ են մտնում նաև գյուղացիների ներկայացուցիչները—փոխառության պարտատոմսեր կրողներից:

12. Շահեստների վճարման կարգը սահմանվում է ԽՍՀ Միութան Ֆինանսների ժողովրդական կոմիսարիատի կողմից և պետք է ապահովի չահեստի անպայման և անվիճելի գաղտնիքը:

13. Շահողին իրավունք է վերապահվում հերթից դուրս բերել չահեստի գումարի չափով գյուղատնտեսական գործիքներ (բարդ և պարզ կախիչ մեքենա, տրակտոր, թեղահար մեքենա, հնձան, ցանիչ մեքենա, զատիչ մեքենա, խոտհար մեքենա, գութան, ցաքան, ձիափոցխեր և այլն) տեղական պետական և կոոպերատիվ պահեստներում յեղածներից, կիրառելով նրանց վերաբերմամբ սահմանված արտոնություններն և վարկավորման կանոնները:

14. Յուրաքանչյուր չրջանում կամ գավառակում ծախված պարտատոմսերի ընդհանուր գումարի 10 տոկոսը պետք է հանձնվեն տվյալ չրջանային կամ գավառակային բյուդջեյին՝

տեղական գյուղատնտեսական և կուլտուրական կարիքները հոգալու համար, ինչպես, որինակ.—գլրոցների, հիվանդանոցների և ճանապարհների շինարարության, սերմնապահեստների, ջրաղացների և սերմնազտիչ կայանների կառուցման և վերանորոգման, մեքենաների, ագնվացեղ անասունների, թռչունների և լավորակ սերմացուների համայնորեն ձեռք բերելու, հողի լավացման և տեղական նշանակություն ունեցող հողաշինարարության համար և այլն:

15. Սկսած 1931 թվի փետրվարի 1-ից կատարվում է չահեստի խաղարկություններով չիջուցված պարտատոմսերի հետ գնելը: Հետ գնելու ժամանակ պարտատոմսը կրողին վճարվում են պարտատոմսերի անվանական գինը և մինչև 1931 թ. փետրվարի 1-ը աճած տոկոսները: Հետ գնելու գործողությունը կատարելու կարգը սահմանվում է ԽՍՀ Միության Ֆինանսների ժողովրդական կոմիսարիատի կողմից:

16. Տիրաժն անցած պարտատոմսերի (հոգվ. 10) կամ հետ գնելու լենթակա պարտատոմսերի (հոգվ. 15) անվանական արժեքը, ալ և չահեստներն ու տոկոսային յեկամուտն ստանալու իրավունքը վերապահվում է պարտատոմսեր և կուպոններ կրողին մինչև 1941 թ. փետրվարի 1-ը: Հիշյալ ժամկետն անցներուց հետո պարտատոմսեր և կուպոններ կրողները

կորցնում են համապատասխան գումարներն ստանալու բոլոր իրավունքները:

17. Սկսած 1929 թվի հուլիսի 1-ից փոխառության պարտատոմսերն իրանց անվանական գնով ընդունվում են միասնական գյուղատնտեսական հարկի և պարտագիր կոպարավոր ապահովագրության վճարումների դիմաց, վորպես փողային հատուցում:

18. Փոխառության պարտատոմսերը, նրանցից ստացված յեկամուտները, շահեստները և պարտատոմսերով կատարված գործարքները ազատվում են վորևէ համապետական և տեղական նշանակություն ունեցող հարկերի տակ ղերվելուց և նմանորինակ գանձումներից:

19. Փոխառության պարտատուներն ազատորեն կարող են վաճառվել և գրավ գրվել:

20. Փոխառության պարտատոմսերն ընդունվում են վերպես դրամական պետական կապալներին և մատակարարությունների համար և ի ապահովություն ակցիզներին և մաքսատուրքերին մասնատված վճարումները կատարելուն՝ համաձայն ԽՍՀ Միության Ֆինանսների ժողովրդական կոմիտարիատի կողմից սահմանված կուրսի:

21. Պետական, այլ թվում նաև կոմունալ գույքերի (հողամասերի, անտառամասերի, արդյունաբերական ձեռնարկությունների և այլն) վարձակալներին իրավունք է վերապահվում փոխառության պարտատոմսերով կատարել իրանց այն մուծումները, վոր ներկայաց-

վում են ի ապահովություն վարձակալական
պայմանագրերի՝ համաձայն ԽՍՀ Միության
Ֆինանսների ժողովրդական կոմիտարիատի
կողմից սահմանած կուրսի:

ԽՄԶ Միության Կենտրոնական Գործադիր
Կոմիտեյի նախագահ՝ Մ. ԿԱԼԻՆՆԵՆ,

ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիտեի
Կենտրոնական Կոմիտեի Կազմակերպչական

ԽՍՀ Միության Կենտրոնական Գործադիր
Կոմիտեի Քարտուղար՝ [REDACTED] :

Մասկովա, Կրեմլ, 1927 թ. դեկտեմբ. 30-ին:

28052